

ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

ЛОКШИНА ЮЛІЯ В'ЯЧЕСЛАВІВНА

УДК 341.1/.8:339.5(061.1ЄС)(043.3)

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАСОБІВ ЗАХИСТУ ТОРГІВЛІ В
ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ**

12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Київ - 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у відділі європейського права та міжнародної інтеграції
Інституту законодавства Верховної Ради України

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

ДМИТРИЄВ АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ,

Інститут законодавства Верховної Ради України,
головний науковий співробітник відділу європейського права
та міжнародної інтеграції

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

МУРАВЬОВ ВІКТОР ІВАНОВИЧ,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Інститут міжнародних відносин,
професор кафедри міжнародного приватного права

кандидат юридичних наук, доцент

ЛУК'ЯНЕЦЬ ВАЛЕНТИНА СТАНІСЛАВІВНА,

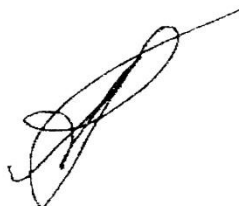
Університет економіки та права «Крок»,
доцент кафедри державно-правових дисциплін

Захист відбудеться « 29 » травня 2019 р. о 14. 00. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.867.01 в Інституті законодавства Верховної Ради України за адресою: 04053 м. Київ, пров. Несторівський, 4.

Із дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Інституту законодавства Верховної Ради України за адресою: 04053 м. Київ, пров. Несторівський, 4.

Автореферат розісланий « 25 » квітня 2019 року

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. М. Биков

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Засоби захисту торгівлі, перебуваючи в центрі торговельної політики Європейського Союзу (ЄС), є комплексом інструментів торговельного права та важливим механізмом для забезпечення дотримання загальноприйнятих принципів і правил міжнародної торгівлі товарами.

В умовах геополітичного курсу України на європейську інтеграцію та в контексті підписання та ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом особливої актуальності набуває вивчення досвіду ЄС щодо правового регулювання різних елементів функціонування внутрішнього ринку. З ратифікацією зазначеної Угоди наша держава взяла на себе низку зобов'язань, включаючи й законодавче забезпечення питання застосування засобів захисту торгівлі, чому присвячено Главу 2 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Також, з метою модернізації та вдосконалення національного законодавства особливої актуальності наразі набуває питання гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС у багатьох сферах, зокрема й у регулюванні питань, пов'язаних з торгівлею.

Актуальність теми дослідження зумовлена й недостатнім рівнем вивчення питань правового регулювання засобів захисту торгівлі на рівні Європейського Союзу. У більшості українських наукових праць здійснюється аналіз лише загального міжнародно-правового регулювання інструментів торговельного захисту в системі ГАТТ/СОТ без ґрунтовного висвітлення особливостей їх правового забезпечення в ЄС.

Зазначене зумовлює необхідність наукового дослідження проблеми сутності засобів захисту торгівлі та особливостей правового регулювання в межах Світової Організації Торгівлі та ЄС. Окремі аспекти правового регулювання засобів захисту торгівлі досліджували такі українські та зарубіжні вчені, як С. Бекетов, В. Голубева, І. Влялько, О. Вишняков, А. Дмитрієв, Н. Коновалова, О. Кочергіна, В. Лук'янець, А. Мазаракі, В. Муравйов, С. Осика, В. Пятницький, Ж. Белліс, П. Ван ден Боше, М. Кьобель, Д. Роберт, А. Сапір, С. Пфуморозе, Е. Фермюлст, Р. Штрайнц та інші.

Проблемам гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС присвячено наукові розробки таких вчених, як: О. Копиленко, О. Лисенко, В. Муравйов, Р. Петров, О. Святун, К. Смирнова, О. Шпакович та інші. Загальнотеоретичну основу дослідження склали праці Б. Бабіна, В. Василенка, О. Гріненко, А. Дмитрієва, Н. Нижник, Ю. Шемшученка та інших.

Актуальність проблеми і, водночас, її недостатня розробленість зумовили вибір теми нашого дослідження «Правове регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складником науково-дослідної роботи відділу європейського права та

міжнародної інтеграції Інституту законодавства Верховної Ради України за такими темами: «Проблеми правового забезпечення виконання Україною міжнародних зобов'язань» (державний реєстраційний № 0111U000578) та «Правові механізми інтеграції України до європейського правового простору» (державний реєстраційний № 0111U000579).

Мета і завдання дослідження. *Метою* роботи є комплексне дослідження правової природи та особливостей правового регулювання засобів захисту торгівлі в праві Європейського Союзу. Для досягнення вказаної мети було поставлено такі наукові *завдання*:

- з'ясувати стан наукових досліджень засобів захисту торгівлі в міжнародному праві;
- розкрити основні доктринальні підходи до визначення поняття «засоби захисту торгівлі» в міжнародній та українській правовій науці;
- дослідити засади сучасного міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі в межах системи ГАТТ/СОТ;
- охарактеризувати нормативно-правові засади регулювання засобів захисту торгівлі в межах спільної торговельної політики ЄС;
- виявити особливі риси правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі;
- окреслити основні напрями реформування засобів захисту торгівлі в ЄС;
- визначити особливості сучасного стану правового регулювання засобів захисту торгівлі в Україні;
- обґрунтувати перспективи гармонізації законодавства України щодо засобів захисту торгівлі із законодавством Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є міжнародно-правові відносини, що виникають у зв'язку з регулюванням засобів захисту торгівлі в ЄС.

Предметом дослідження є система міжнародно-правових норм та норм права Європейського Союзу щодо засобів захисту торгівлі.

Методи дисертаційного дослідження. *Методологічною* основою наукової роботи є сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Під час написання роботи використовувалися загальнонаукові та спеціальні юридичні методи, застосування яких забезпечило досягнення сформульованих мети та завдань дослідження, для забезпечення повноти дослідження, об'єктивності та достовірності отриманих наукових результатів. Так за допомогою *діалектичного методу, методу системно-структурного аналізу* розкрито понятійний апарат, виявлено місце засобів захисту торгівлі та їх видів у міжнародному праві (підрозділ 1.2, підрозділ 1.3). *Спеціально-юридичний метод* було використано для формулювання дефініцій і термінів, що склали понятійно-категоріальний апарат дослідження (підрозділ 1.1, 1.2.). *Системний метод* дав можливість комплексно розглянути систему норм права ЄС у контексті предмета дослідження (підрозділ 2.2.), а *історико-правовий метод*

використано для дослідження становлення та розвитку правового забезпечення засобів захисту торгівлі (підрозділ 2.1). Застосування *структурного методу* наукового пізнання дало змогу виділити та обґрунтувати основні тенденції правового регулювання засобів захисту торгівлі в ЄС на сучасному етапі (підрозділ 2.3). *Порівняльно-правовий метод* надав змогу дослідити особливості міжнародно-правового регулювання та регулювання засад в ЄС, провести аналогію та виявити відмінні риси (підрозділ 2.1, підрозділ 2.2.). Під час визначення місця антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів у системі права ЄС використовувався також *метод класифікації* (підрозділ 2.2). Крім того, використано *метод індукції*, відповідно до якого антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи розглядалися як елементи засобів захисту торгівлі в цілому (підрозділ 1.2.). *Аналітичний метод* застосовувався на всіх етапах дисертаційної роботи з метою комплексного дослідження її предмета. Також, у роботі було використано й інші традиційні для сучасної юриспруденції методи.

Наукова новизна дослідження. Дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці комплексним теоретико-правовим дослідженням питання правових засад законодавчого забезпечення засобів захисту торгівлі в міжнародному праві та в праві ЄС, а також перспектив гармонізації законодавства України в цій сфері. У результаті було сформульовано низку наукових положень, тверджень і висновків, зокрема:

вперше:

– засоби захисту торгівлі розглянуто автором, як правовий інститут в системі міжнародного економічного права, обґрунтовано сутність комплексного поняття «засоби захисту торгівлі» як сукупність антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів;

– розкрито питання стану правового регулювання засобів захисту торгівлі в міжнародному праві на основі міжнародно-правових угод Світової Організації Торгівлі, та в праві Європейського Союзу в історичній перспективі та на сучасному етапі;

– обґрунтовано особливі характеристики та правові норми, притаманні лише законодавству ЄС у сфері застосування Союзом засобів захисту торгівлі щодо інших держав; запропоновано трирівневий механізм правового регулювання засобів захисту торгівлі в ЄС;

– виокремлено сучасні тенденції, поточні перспективи та цілі реформування засобів захисту торгівлі в ЄС та в правових системах інших держав на сучасному етапі, розкрито сутність чинної модернізації законодавства Союзу в цій сфері;

– проведено порівняльний аналіз законодавства щодо захисту від демпінгу, субсидування та масованого імпорту, а також законопроектів в цій сфері, визначено можливі шляхи системного вдосконалення нормативного регулювання засобів захисту торгівлі в Україні;

– сформульовано висновок про нагальну необхідність ухвалення низки змін до законодавчих актів щодо засобів захисту торгівлі, розроблено пропозиції щодо законодавчого врегулювання з урахуванням досвіду Європейського Союзу.

удосконалено:

– наукові підходи та понятійно-категорійний апарат до визначення поняття «засоби захисту торгівлі»;

– наукове бачення щодо підходів до приведення у відповідність законодавства України до законодавства Європейського Союзу, зокрема, гармонізації вітчизняного законодавства;

– окремі теоретико-правові аспекти законодавства України щодо захисту від демпінгового, субсидованого та масованого імпорту товарів;

набуло подальшого розвитку:

– визначення та систематизація уповноважених органів, що здійснюють інституційне регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів у ЄС;

– дослідження сучасних особливостей правового регулювання засобів захисту торгівлі в межах регіональних торговельних угод;

– теоретико-методологічні та методичні питання механізмів наближення українського законодавства до законодавства ЄС.

Практичне значення одержаних наукових результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки можуть бути використані: *у науково-дослідній діяльності* – для подальшого наукового дослідження проблем права, міжнародного права та права Європейського Союзу; *у правотворчій діяльності* – під час підготовки проектів нових і вдосконаленні чинних законодавчих актів, для вдосконалення чинного законодавства України; *у навчальному процесі* – під час вивчення навчальних дисциплін «Міжнародне право», «Міжнародне економічне право», «Міжнародне торгове право», «Право Європейського Союзу», «Торгове право Європейського Союзу» та відповідних спецкурсів для студентів юридичних спеціальностей, у вищих навчальних закладах, у процесі підготовки підручників і навчальних посібників, методичних рекомендацій.

Науково-практичні висновки та пропозиції, сформульовані в дисертаційній роботі будуть використані Комітетом Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва під час підготовки проектів Законів України «Про захист від субсидованого імпорту» (реєстр. № 8103), «Про захист від демпінгового імпорту» (реєстр. № 8104) та «Про внесення змін до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» (реєстр. № 8102) (лист № 04-30/ 14 -391/215813 від 17 жовтня 2018 року).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно з використанням провідних ідей правової національної

науки, а також досягнень зарубіжної юриспруденції. Усі сформульовані положення й висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора.

Апробація результатів дисертації. Положення дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях відділу європейського права та міжнародної інтеграції Інституту законодавства Верховної Ради України. Основні положення та висновки дисертаційної роботи також були представлені автором й обговорювалися на семи міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Верховенство права та правова держава» (м. Ужгород, 15–16 вересня 2017 р.); Міжнародна наукова конференція «Шістнадцяті осінні юридичні читання» (м. Хмельницький, 20–21 жовтня 2017 р.); VII міжнародна науково-практична конференція «Правова реформа: концепція, мета, впровадження» (м. Київ, 23 листопада 2017 р.); IX міжнародна наукова конференція «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Дніпро, 1–2 грудня 2017 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Юридична наука нового часу: традиції та вектори розвитку» (м. Одеса, 9–10 березня 2018 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу» (м. Херсон, 1–2 червня 2018 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС» (м. Київ, 8 червня 2018 р.).

За темою дослідження здійснено науково-дослідницькі стажування в Європейському університеті Віадрина у Франкфурті-на-Одері, ФРН (Стипендія DAAD), Варшавському університеті, Польща (стипендія Уряду Польщі).

Основні висновки роботи взято до відома та буде використано Комітетом Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва у процесі підготовки змін до законів України у сфері засобів захисту торгівлі (лист Комітету Верховної Ради України з питань промислової політики та підприємництва № 04-30/14–391/215813 від 17.10.2018 року).

Публікації. Основні положення дисертації відображено в чотирнадцяти наукових працях, зокрема: п'яти статтях у наукових фахових виданнях України, двох статтях – у науковому закордонному виданні, та семи тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 242 сторінки, з яких обсяг основного тексту 180 сторінок. Список використаних джерел складає 328 найменувань та розміщений на 37 сторінках. Додатки викладено на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дослідження, методологічні засади, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено структуру дисертації, надано інформацію щодо апробації та публікації результатів проведеного дослідження.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади регулювання засобів захисту торгівлі» складається з трьох підрозділів. Він присвячений дослідженню основ правового регулювання засобів захисту торгівлі, з'ясуванню стану наукових досліджень у національній та міжнародній науковій літературі, місця та сутності цього поняття.

У підрозділі 1.1. *«Стан наукових досліджень правового регулювання засобів захисту торгівлі у міжнародному праві»* міститься аналіз стану наукових досліджень щодо відповідного інструментарію правового регулювання. Визначено, що в українській науковій літературі значний внесок у розроблення теми правового забезпечення засобів захисту торгівлі в міжнародному праві та праві України зробили такі вчені, як С. О. Бекетов, Н. В. Бочарова, О. К. Вишняков, Ю. Й. Герасим, І. С. Капуш, О. М. Кочергіна, В. В. Коновалов, Н. О. Коновалова, А. А. Мазаракі, В. І. Муравйов, С. Л. Нетудихата, С. О. Новіков, С. Г. Осика, О. В. Оніщук, О. Є. Панфілова, О. О. Покрещук, В. Т. Пятницький, О. А. Решота, В. В. Сидоренко, І. Я. Софіщенко, О. М. Шпакович та інші. У розвинених країнах світу цьому питанню присвячено низку наукових праць таких авторів, як В. Баель, Ж. Белліс, П. Бентлі, П. Ван ден Боше, Р. Вофрум, С. Гейнс, Д. Ірвін, М. Кьобель, П. Мавродіс, Н. Мусис, Н. Недзель, Б. Олсен, Дж. Пфуморозде, А. Сапір, К. Соренсен, П. Штоль, Р. Штрайнц та інших. Однак, у дослідженнях цих учених питання засобів захисту торгівлі не розглядалося комплексно, здебільшого приділялася певна увага окремим правовим нормам застосування антидемпінгових, компенсаційних та захисних або спеціальних заходів. Окрім того, відсутні українські дослідження правового механізму застосування цього інструменту в ЄС.

Враховуючи відсутність комплексного дослідження саме засобів захисту торгівлі, зроблено висновок про необхідність поглибленого вивчення цієї теми, її теоретико-методологічних положень з урахуванням досвіду міжнародної та європейської практики регулювання засобів захисту торгівлі.

У підрозділі 1.2. *«Підходи до визначення поняття «засоби захисту торгівлі» в міжнародній та національній правовій науці»* наведено аналіз теоретичних підходів до визначення сутності поняття «засоби захисту торгівлі» як у національній, так і в міжнародній літературі. З'ясовано, що Угоди ГАТТ/СОТ щодо захисту від демпінгу, нелегітимного субсидування та масованого імпорту не містять єдиного терміну, який би об'єднував ці типи

інструментів, що спричинює існування різних підходів у літературі. Встановлено, що в українських наукових джерелах теж не існує єдиного підходу до визначення поняття, використовуються різні назви, та термін «засоби захисту торгівлі» донедавна не був закріплений на законодавчому рівні. Разом з тим, аналіз засвідчив, що термін «засоби захисту торгівлі» широко використовується саме в сучасній іноземній літературі як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються, для позначення сукупності інструментів торговельного захисту в межах Світової Організації Торгівлі, зокрема антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів.

Автором розглянуто сутність, особливості та основні властивості антидемпінгових, компенсаційних та захисних або спеціальних заходів, виділено їх спільні ознаки та відмінні риси. Обґрунтовано, що не зважаючи на деяку відмінність у термінології в українських та зарубіжних джерелах щодо самого поняття «засоби захисту торгівлі» як терміну, що об'єднує антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи, очевидним є те, що зазначені інструменти мають подібні риси та становлять єдину групу заходів.

Зроблено висновок про комплексність поняття «засоби захисту торгівлі». Зважаючи на аналіз зарубіжної практики, а також з огляду на його нещодавне впровадження в українське законодавство Угодою про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, цей термін має використовуватися, як комплексне поняття, що об'єднує в собі антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи.

У підрозділі 1.3. «*Основи міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі в системі ГАТТ/СОТ*» розглянуто правовий механізм застосування засобів захисту торгівлі на міжнародно-правовому рівні. Зокрема, увагу зосереджено на вивченні специфіки та виявленні основних ознак міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі, а саме: антидемпінгових, компенсаційних та захисних засобів, у межах ГАТТ/СОТ.

Обґрунтовано важливу роль Статті VI Генеральної угоди з тарифів і торгівлі від 30 жовтня 1947 року, яка визначає основоположні принципи регулювання захисту держав-членів Світової Організації Торгівлі від демпінгу та певних видів субсидій. Зазначено, що міжнародно-правові угоди «Про застосування статті VI ГАТТ» 1994 року, «Про субсидії та компенсаційні заходи» 1994 року та «Про захисні заходи» 1994 року містять більш детальне регулювання предмета та процедурних моментів застосування цих інструментів державами-членами СОТ. Встановлено, що Стаття VI Генеральної угоди з тарифів і торгівлі від 30 жовтня 1947 року та спеціалізовані угоди ГАТТ/СОТ щодо антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів формують спільний комплекс норм міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі. Крім того, досліджено, що інші статті угод ГАТТ/СОТ також

опосередковано стосуються регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів.

Наведено основні елементи антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів та процедуру їх інституціонального регулювання відповідно до міжнародно-правових документів системи ГАТТ/СОТ. Відзначено, що наведені угоди часто піддаються критиці через неоднозначності в термінології, що спричиняє різночитання. Зазначене дало змогу автору сформулювати позицію про необхідність удосконалення як самого міжнародно-правового механізму ГАТТ/СОТ у сфері засобів захисту торгівлі, так і окремих норм міжнародних угод.

Другий розділ «Особливості правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі» містить три підрозділи, де досліджено основи правового регулювання засобів захисту торгівлі в праві Європейського Союзу, зокрема, проаналізовано основні відмінні риси та особливості, що відзначають цю сферу правовідносин від міжнародно-правового регулювання згідно ГАТТ/СОТ, а також перспективи модернізації.

У підрозділі 2.1. «Характеристика нормативно-правових та інституціональних засад регулювання засобів захисту торгівлі в межах спільної торговельної політики Європейського Союзу» проаналізовано основи нормативно-правового та інституціонального механізму правового регулювання засобів захисту торгівлі на рівні ЄС. Автором, зокрема, досліджено, що такі інструменти базуються на міжнародно-правових угодах ГАТТ/СОТ у цій сфері, а також на власних нормативно-правових актах Союзу. Відзначено, що правове забезпечення засобів захисту торгівлі є важливим механізмом спільної торговельної політики ЄС на сучасному етапі.

Досліджено, що правові норми щодо спільної економічної та торговельної політики ЄС, у тому числі й ті, що стосуються спільного захисту від демпінгу, нелегітимного субсидування чи масованого імпорту, закладено в первинному праві ЄС. Здійснено класифікацію правових норм, що регулюють засоби захисту торгівлі в праві ЄС та запропоновано їх трирівневу ієрархію. Додаткову увагу приділено і ролі міжнародних дво- та багатосторонніх угод, підписаних між ЄС та іншими державами.

Досліджено компетенції уповноважених органів ЄС у сфері засобів захисту торгівлі та виявлено, що інституціональне регулювання питань у сфері боротьби з демпінгом, субсидіями та масованим імпортом у ЄС покладається на головні органи ЄС – Європейську Комісію, зокрема Генеральний директорат з питань торгівлі, Раду ЄС, Європейський парламент та Суд Європейського Союзу.

У підрозділі 2.2. «Особливі риси правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі» розглянуто спеціальні характеристики правового забезпечення антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів, що притаманні законодавству ЄС. Проаналізовано основні елементи та

особливості Регламентів ЄС у цій сфері, а також приділено увагу процедурі розслідувань. Доведено, що європейське право у сфері антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів базується на праві Світової Організації Торгівлі, але, разом з тим, містить додаткові умови та положення, що виходять за межі угод ГАТТ/СОТ.

Особливу увагу приділено застосуванню та основним критеріям поняття «інтерес Союзу», що є важливим елементом законодавства ЄС. Зазначено, що існування зазначеної правової норми не вимагається правилами міжнародних угод ГАТТ/СОТ, тому є насамперед додатковим положенням права ЄС під назвою зобов'язання «СОТ плюс». Зроблено висновок про те, що питання наявності чи відсутності інтересу ЄС у застосуванні засобів захисту торгівлі є особливістю європейського законодавства в цій сфері. Крім того, висвітлено окремі проблемні аспекти визначення нормальної вартості товару в процесі антидемпінгового, антисубсидійного чи захисного розслідування в ЄС під час імпорту з країни, яка не має ринкового статусу, що є предметом критики багатьох учених.

У підрозділі 2.3. «Основні напрями реформування правового регулювання засобів захисту торгівлі на сучасному етапі» досліджено, що збільшення кількості випадків застосування засобів захисту торгівлі державами за останні десятиріччя призводить до закликів реформування антидемпінгового, антисубсидійного й захисного законодавства як на міжнародному рівні в межах ГАТТ/СОТ, так і в межах регіональних угод і на національному рівні.

Досліджено основні напрями реформування засобів захисту торгівлі в міжнародному праві на сучасному етапі. З'ясовано, що із підписанням регіональних угод про вільну торгівлю, однією із важливих тенденцій є регулювання засобів захисту торгівлі на регіональному рівні, тобто включення зазначених правових норм до регіональних торговельних угод.

Детально проаналізовано основні пропозиції до вдосконалення правового регулювання засобів захисту торгівлі в ЄС, що стосувалися змін у повноваженнях головних органів регулювання, урахування інтересу всіх зацікавлених сторін Союзу, більшої прозорості тощо. Досліджено новітні зміни до законодавства в цій сфері, що мали місце в кінці 2017 року. Обґрунтовано такі пріоритети реформування правового регулювання засобів захисту торгівлі в ЄС: приділення більшої уваги інтересу всіх зацікавлених сторін на території ЄС під час застосування заходів; забезпечення того, що шкода, спричинена іншими чинниками, відмінними від демпінгу, субсидованого імпорту чи масованого імпорту, не буде братися до уваги під час підрахунків загального розміру шкоди; підвищення прозорості самого процесу застосування заходів.

Третій розділ «Стан та перспективи вдосконалення правового регулювання засобів захисту торгівлі в Україні в умовах європейської інтеграції» містить два підрозділи, де проаналізовано сучасний стан розвитку законодавчого забезпечення у сфері засобів захисту торгівлі, а також

перспективи приведення його у відповідність із законодавством Європейського Союзу в світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

У підрозділі 3.1. «Сучасний стан правового регулювання засобів захисту торгівлі в Україні» наведено основи національного правового регулювання засобів захисту торгівлі. Наголошено, що Закони України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» та «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» є спеціальними законами, що визначають умови, особливості та принципи застосування Україною антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів щодо товарів іноземного походження. Обґрунтовано, що законодавство України у сфері засобів захисту торгівлі відповідає нормам відповідних угод ГАТТ/СОТ, певним чином їх конкретизуючи та приводячи у відповідність до національної специфіки. Крім того, міжнародні угоди, ратифіковані Верховною Радою України, теж є частиною національного законодавства та відіграють важливу роль у правовому механізмі захисту торгівлі.

Досліджено повноваження органів державної влади, що здійснюють регулювання сфери засобів захисту торгівлі, зокрема, до них належать: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державна фіскальна служба України та Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі.

Обґрунтовано, що система нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері засобів захисту торгівлі, а саме захисту від демпінгу, субсидій та масованого імпорту, можна вважати комплексним інститутом законодавства. Зроблено висновок про те, що Закони України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» вже не відповідають новітнім тенденціям розвитку правового регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів як на міжнародному, так і на регіональному рівнях, зокрема на рівні ЄС.

У підрозділі 3.2. «Гармонізація законодавства України щодо засобів захисту торгівлі із законодавством Європейського Союзу» досліджено основні етапи та передумови наближення українського законодавства до законодавства ЄС. Обґрунтовано, що процес приведення у відповідність українського законодавства до законодавства ЄС доцільно визначати як гармонізацію законодавства згідно з *acquis* ЄС, відповідно до позиції професора В. І. Муравйова.

Зроблено висновок про те, що надзвичайно важливим елементом гармонізації українського законодавства із законодавством ЄС є ухвалення необхідних змін до законодавчих актів України у сфері антидемпінгових, компенсаційних та захисних або спеціальних заходів. Детально розглянуто нові

законопроекти в цій сфері та здійснено їх порівняння із чинними законами щодо антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів, а також із новітніми Регламентами Європейського Союзу з цих питань. Відзначено, що законопроекти є доволі прогресивними за своїм змістом, містять новітні тенденції регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів ЄС, а також є частково гармонізованими із Регламентом (ЄС) 2016/1036 щодо захисту від демпінгу, Регламентом (ЄС) 2016/1037 щодо захисту від субсидування.

Доведено, що зміни до Законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» та «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» є справді на часі та потребують найскорішого ухвалення Верховною Радою України із деякими рекомендаціями й коментарями, запропонованими автором.

ВИСНОВКИ

Дослідження основ правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі дало змогу сформулювати низку таких висновків та узагальнень.

1. З'ясовано, що стан дослідження українських та міжнародних наукових джерел за тематикою засобів захисту торгівлі свідчить про нерівномірну увагу до окремих її аспектів як у національній, так і в іноземній літературі. Так, більшість наявної літератури висвітлює лише особливості правового регулювання антидемпінгових заходів, приділяючи менше уваги іншим інструментам, зокрема, компенсаційним та спеціальним заходам, а часто ці заходи досліджуються в наукових працях окремо. Зазначений аналіз висвітлив недостатній стан вивчення законодавства Європейського Союзу щодо засобів захисту торгівлі, особливо з огляду на його постійне вдосконалення та новітні тенденції в регулюванні.

2. Встановлено, що поняття «засоби захисту торгівлі» є комплексним та відзначається багатогранністю, оскільки відсутній єдиний підхід як щодо трактування самого терміну, так і щодо класифікації та віднесення цього поняття до тарифних або нетарифних інструментів. Зазначений термін широко використовується в сучасній іноземній літературі для позначення сукупності інструментів для захисту національних товаровиробників (в межах Світової Організації Торгівлі), а саме: антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів. Разом з тим, відзначено, що міжнародно-правові акти системи ГАТТ/СОТ, що здійснюють регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів, не містять єдиного терміну, який би об'єднував ці типи заходів. Також констатується, що в українських нормативно-правових актах донедавна не містилося законодавче закріплення такого терміну.

Зазначено, що з підписанням Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом поняття «засоби захисту торгівлі», до яких в розумінні угоди відносяться глобальні захисні заходи, захисні заходи щодо легкових автомобілів, антидемпінгові та компенсаційні заходи було закріплене в міжнародному договорі в Главі 2 Розділу IV, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, що, відповідно, є частиною національного законодавства. Відповідно доведено, що українське законодавство вже виділяє антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи в єдину групу під назвою «засоби захисту торгівлі», вводячи цей термін у національне законодавство. Таким чином, це дає можливість використовувати його для позначення комплексної групи антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів.

3. Відзначено, що, держави-члени Світової Організації Торгівлі мають власне законодавство щодо застосування антидемпінгових, компенсаційних та захисних або спеціальних заходів, однак, міжнародні угоди в цій сфері, а саме: Угода про застосування статті VI ГАТТ 1994 року, Угода про субсидії та компенсаційні заходи СОТ 1994 року та Угода про захисні заходи СОТ 1994 року – становлять міжнародно-правову базу регулювання засобів захисту торгівлі. Ці міжнародно-правові акти стають частиною національного законодавства країн-членів Світової Організації Торгівлі шляхом надання згоди на обов'язковість таких угод, тобто, внутрішнє законодавство держав-членів має обов'язково відповідати цим угодам СОТ. Досліджено, що зазначені угоди відзначаються як наявністю схожих норм, так і суттєвими відмінностями в регулюванні, та піддаються критиці науковців через неоднозначності в термінології.

З огляду на це, доведено необхідність удосконалення їх норм з метою більш ефективного регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів як на міжнародному, так і на національному рівні. Зокрема, зазначено, що доцільним є унеможливлення застосування заходів на загрозу виникнення шкоди; уніфікація стандартів визначення причинно-наслідкового зв'язку протягом проведення розслідувань; запровадження положення про інтерес держави під час застосування заходів тощо.

4. Встановлено, що засоби захисту торгівлі є гнучким інструментом торговельної політики Європейського Союзу, що базується на міжнародно-правових угодах системи ГАТТ/СОТ, а також на нормативно-правових актах ЄС, та мають трирівневу ієрархію. Так перший рівень містить основні міжнародні угоди, що закладають основи функціонування Європейського Союзу, становлячи базу правового регулювання всіх правових відносин. Другий рівень складають спеціальні законодавчі акти ЄС, зокрема, регламенти, що містять загальні правила регулювання заходів захисту торгівлі, та є елементами вторинного права. Третій рівень – регламенти Європейської Комісії або постанови Ради ЄС, що ухвалюються під час застосування засобів захисту торгівлі, та базуються на зазначених вище спеціальних регламентах.

Досліджено, що основою для антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів у ЄС є Регламент (ЄС) № 2016/1036 про захист від демпінгового імпорту з країн, що не є членами Європейського Союзу від 8 червня 2016 року (кодифікована версія), Регламент (ЄС) № 2016/1037 про захист від субсидованого імпорту з країн, що не є членами Європейського Союзу від 8 червня 2016 року (кодифікована версія), Регламент (ЄС) № 2015/478 про загальні правила щодо імпорту від 11 березня 2015 року, Регламент (ЄС) № 2015/755 про загальні правила щодо імпорту з деяких третіх-країн від 29 квітня 2015 року, та інші документи, що засновані та відповідають нормам Угод ГАТТ/СОТ у цій сфері.

5. Виокремлено особливі правові норми, притаманні лише законодавству ЄС щодо засобів захисту торгівлі, зокрема: а) інститут тестів шкоди для застосування остаточних заходів, що сприяє взяттю до уваги лише випадки справді суттєвої шкоди; б) введення практики застосування тлумачення норми права про ідентичні товари у вузькому розумінні, яка обмежує кількість поданих заяв; в) застосування засобів захисту торгівлі лише в разі наявності інтересу ЄС, що зумовлює проведення порівнянь між вигодами різних зацікавлених суб'єктів, зокрема інтересу національних товаровиробників, споживачів, інтересу галузі тощо; г) вимога попереднього оприлюднення результатів розслідувань; д) встановлення розміру заходів один раз на наступні п'ять років або на період їх дії, на відміну від інших держав. Стверджується, що право ЄС деталізує та удосконалює норми СОТ, сприяє чіткості в застосуванні засобів захисту торгівлі й дає змогу підтримувати баланс різних груп інтересів на території Союзу.

6. Окреслено основні напрями реформування законодавства ЄС щодо захисту торгівлі: а) врахування соціальних та екологічних наслідків заходів під час їх застосування; б) ліквідація відмінності між країною з ринковою економікою та країною із неринковою економікою; в) врахування принципів захисту навколишнього середовища; г) аналіз обставин в країнах експорту товарів; д) надання допомоги малим і середнім підприємствам на території Союзу під час проведення розслідувань; е) врахування права всіх зацікавлених сторін на території Союзу брати участь у розслідуванні; є) публікація не конфіденційної версії скарги в процесі розслідування.

Зроблено висновок, що зміни до законодавства ЄС 2017 року у сфері засобів захисту торгівлі враховують інтереси виробників, споживачів та імпортерів на території Союзу, сприяючи протидії недобрросовісній конкуренції, наблизивши правове регулювання до потреб малого і середнього бізнесу та споживачів. Метою ухвалення нового законодавства є посилення захисту робочих місць та підприємств на території ЄС, а також забезпечення кращого доступу до інформації всіх сторін процесу.

7. Досліджено, що законодавство України щодо засобів захисту торгівлі базується на правових нормах відповідних угод ГАТТ/СОТ, конкретизуючи їх

та приводячи у відповідність до національної специфіки. Разом з тим, виявлено, що сучасний стан правового регулювання засобів захисту торгівлі в Україні вже не відповідає новітнім світовим тенденціям. Адже закони України в цій сфері практично не були актуалізовані з моменту їх ухвалення в 1998 році, а за цей час відбулися значні зміни в правовому регулюванні засобів захисту торгівлі як на міжнародному, так і на регіональному рівнях, а також у національних правових системах різних держав та інтеграційних угруповань, зокрема і в ЄС.

Аргументується нагальність удосконалення правового регулювання засобів захисту торгівлі в Україні в контексті необхідності оновлення національного законодавства та його гармонізації із правом ЄС. Так створення спільного правового простору регулювання засобів захисту торгівлі з ЄС через гармонізацію норм українського законодавства із законодавством ЄС є об'єктивною потребою в контексті ратифікації Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС і подальшими євроінтеграційними прагненнями України.

8. Відзначено, що гармонізація національного законодавства із законодавством ЄС щодо засобів захисту торгівлі є важливим етапом у процесі поступового зближення правових систем України та ЄС, має особливу актуальність, адже з цим пов'язано створення відповідної спільної правової бази із Європейським Союзом щодо антидемпінгових, компенсаційних і захисних заходів у контексті імплементації Угоди про Асоціацію. Надзвичайно важливим елементом гармонізації є ухвалення необхідних змін до законодавчих актів України у сфері антидемпінгових, компенсаційних та захисних або спеціальних заходів. Спільна правова основа регулювання в цьому напрямку сприятиме, зокрема, покращенню розвитку торгівельних відносин між Україною та ЄС, а також більш ефективному захисту національних виробників в умовах економічної глобалізації.

На основі проведеного аналізу текстів проектів Законів України щодо засобів захисту торгівлі, констатовано їх прогресивність, наявність новітніх тенденцій регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів, а також часткову гармонізацію із Регламентами Європейського Союзу в цій сфері, зокрема із Регламентом (ЄС) 2016/1036 щодо захисту від демпінгу, Регламентом (ЄС) 2016/1037 щодо захисту від субсидування. Доведено, що ухвалення змін до Законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» та «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» потребує найскорішого ухвалення Верховною Радою України. А саме, докладно обґрунтовано доцільність додатково внести такі зміни та доповнення до зазначених законопроектів:

– здійснити більш повну гармонізацію положень законодавства України щодо захисту торгівлі з положеннями законодавства Європейського Союзу,

зокрема, взяти до уваги норми нещодавно ухваленого Регламенту (ЄС) від 12 грудня 2017 року №2017/2321 Європейського Парламенту та Ради, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) 2016/1036 про захист від демпінгового імпорту з країн, що не є членами Європейського Союзу, та до Регламенту (ЄС) 2016/1037 про захист від субсидованого імпорту з країн, які не є членами Європейського Союзу;

– додати до тексту проекту Закону України № 8103 щодо захисту від субсидованого імпорту в ст. 12 «Встановлення істотної шкоди», а також до тексту проекту Закону України № 8104 щодо захисту від демпінгового імпорту в ст. 17 «Встановлення шкоди» норму про врахування соціальних та екологічних наслідків завданої шкоди під час ухвалення рішень щодо застосування антидемпінгових, компенсаційних заходів у відповідності до п. 6 Преамбули Регламенту (ЄС) № 2017/2321 від 12 грудня 2017 року;

– включити норми щодо надання підтримки українським малим і середнім підприємствам у процесі проведення антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних розслідувань;

– включити до повноважень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі відповідно до ст. 2 зазначених проектів Законів України повноваження щодо регулярного моніторингу та збору інформації про ситуацію на ринках інших держав відповідно до п.4 Преамбули Регламенту (ЄС) № 2017/2321;

– додати до ст. 9 п.3 «Нормальна вартість» проекту Закону України №8104 щодо захисту від демпінгового імпорту пункт про те, що за умови існування обґрунтованих спотворень на ринку відповідної країни-експорту нормальна вартість подібного товару розраховується лише на основі інформації з інших репрезентативних ринків або міжнародних цін на ринках відповідних товарів;

– включити до ст. 9 «Нормальна вартість» проекту Закону України №8104 пункт про необхідність інформування Міністерством сторін розслідування про спосіб обчислення нормальної вартості товару й надання можливості та часу для коментарів;

– включити до ст. 1 п.4 та ст.1 п.5 зазначених проектів Законів України до переліку зацікавлених сторін для участі в антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних розслідуваннях додатково такої категорії, як профспілки.

Визначено, що такі зміни дадуть змогу вдосконалити процедуру застосування засобів захисту торгівлі, підвищивши як їх ефективність використання, так і наблизивши українське законодавство до положень законодавства ЄС.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Локшина Ю. В. До питання про реформу правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 1. С. 260–263.
2. Локшина Ю. В. Засоби захисту торгівлі в Україні: сучасний стан правового регулювання. *Держава і право*. 2018. № 80. С. 188–199.
3. Локшина Ю. В. Міжнародно-правове регулювання засобів захисту торгівлі у контексті норм і правил ГАТТ/СОТ: науковий аналіз. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 242–246.
4. Локшина Ю. В. Погляди українських та зарубіжних учених на сутність поняття «засоби захисту торгівлі». *Юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 201–205.
5. Локшина Ю. В. Про науковий доробок з проблеми міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право / Ужгород. нац. ун-т, Юрид. ф-т. Ужгород, 2017. Вип. 46, т. 2. С. 153–156.

Статті в іноземних фахових виданнях:

6. Lokshyna Y. Trade Remedies Regulation in the European Union: Main Characteristics. *European Political and Law Discourse*. 2017. № 4. P. 14–18.
7. Lokshyna Y. Specifics of Trade Remedies Regulation in the Law of the European Union. *European Political and Law Discourse*. 2018. № 5. P. 68–74.

Тези наукових доповідей:

8. Локшина Ю. В. Загальні характеристики правового регулювання засобів захисту торгівлі у праві Європейського Союзу. *Правова реформа: концепція, мета, впровадження* : зб. наук. пр. : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23 листоп. 2017 р. : до 80-річчя професора Ярославни Шевченко (1932–2017) / за заг. ред. Н. М. Пархоменко, М. М. Шумила. Київ, 2017. С. 265–268.
9. Локшина Ю. В. Основи міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі в системі ГАТТ/СОТ. *Верховенство права та правова держава* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ужгород, 15–16 верес. 2017 р. / Ужгород. нац. ун-т. Ужгород, 2017. С. 197–200.
10. Локшина Ю. В. Особливості правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі. *Юридична наука нового часу: традиції та вектори розвитку* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 9–10 берез. 2018 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Одеса, 2018. С. 103–195.
11. Локшина Ю. В. Реформа правового регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі. *Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ,

8 черв. 2018 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка та ін. Київ, 2018. С. 346–348.

12. Локшина Ю. В. Стан досліджень міжнародно-правового регулювання засобів захисту торгівлі в науковій літературі. *Актуальні проблеми юридичної науки* : зб. тез Міжнар. наук. конф. «Шістнадцяті осінні юридичні читання». Хмельницький, 20–21 жовт. 2017 р. / Хмельниц. ун-т упр. та права. Хмельницький, 2017. С. 209–211.

13. Локшина Ю. В. Сучасна практика регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі. *Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Херсон, 1–2 черв. 2018 р. / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2018. С. 133–136.

14. Локшина Ю. В. Сучасний стан правового регулювання засобів захисту торгівлі в Україні. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права* : матеріали ІХ міжнар. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 1–2 груд. 2017 р. / Дніпропетров. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. Дніпро, 2017. С. 294–295.

АНОТАЦІЯ

Локшина Ю. В. Правове регулювання засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Інститут законодавства Верховної Ради України. – Київ, 2019.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню теоретичних та нормативно-правових аспектів застосування засобів захисту торгівлі в Європейському Союзі, групи інструментів, що містить антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи в міжнародній торгівлі. З'ясовано сутність, місце правового забезпечення засобів захисту торгівлі в системі міжнародного та Європейського права, основні елементи та базові властивості інституціонального та нормативного регулювання.

Значну увагу приділено вивченню питанню стану наукових досліджень та термінології в українській та міжнародній правовій науці в цій сфері. Доведено раціональність використання терміну «засоби захисту торгівлі» в законодавстві України як комплексної групи інструментів, що містить антидемпінгові, компенсаційні та захисні заходи, виходячи із міжнародного та європейського досвіду.

Розкрито основи та особливості механізму правового регулювання засобів захисту торгівлі в ЄС. Досліджено основні нормативно-правові акти Союзу щодо засобів захисту торгівлі, а також проаналізовано відмінності законодавства ЄС у цій сфері від основ міжнародно-правового регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів відповідно до системи ГАТТ/СОТ. Досліджено компетенції головних органів Європейського Союзу,

що уповноважені здійснювати інституційне регулювання антидемпінгових, компенсаційних та захисних заходів. Значну увагу приділено питанню модернізації законодавства ЄС щодо захисту від демпінгу, субсидій та масованого імпорту, зокрема цілям, загальним етапам зміни законодавства Союзу та детальному аналізу новітніх правових норм щодо даного питання.

Здійснено аналіз поточного стану законодавчого та інституційного регулювання антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів в Україні на сучасному етапі. Проведено порівняння із особливостями нормативно-правового забезпечення цих інструментів в Європейському Союзі, досліджено питання модернізації їх правового регулювання в Україні відповідно до викликів часу та гармонізації із законодавством Союзу. Запропоновано ухвалення змін до чинного законодавства України щодо засобів захисту торгівлі.

Ключові слова: засоби захисту торгівлі; антидемпінгові заходи; компенсаційні заходи; захисні заходи; спеціальні заходи; демпінг; субсидії; масований імпорт; Європейський Союз; Світова Організація Торгівлі; ГАТТ/СОТ; гармонізація законодавства; інтерес Союзу; Угода про асоціацію України з ЄС.

АННОТАЦІЯ

Локшина Ю. В. Правовое регулирование средств защиты торговли в Европейском Союзе. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Институт законодательства Верховной Рады Украины. – Киев, 2019.

Диссертация посвящена комплексному исследованию теоретических и нормативно-правовых аспектов применения средств защиты торговли в Европейском Союзе, группы инструментов, которая включает антидемпинговые, компенсационные и защитные меры в международной торговле. Выявлены сущность, место правового обеспечения средств защиты торговли в системе международного и европейского права, основные элементы и базовые характеристики институционального и нормативного регулирования.

Значительное внимание уделено изучению вопроса состояния научных исследований и терминологии в отечественной и международной правовой науке в данной сфере. Доказана рациональность использования термина «средства защиты торговли» в законодательстве Украины как комплексной группы инструментов, включающей антидемпинговые, компенсационные и защитные меры, исходя из международного и европейского опыта.

Раскрыты основы и особенности механизма правового регулирования средств защиты торговли в Европейском Союзе. Исследованы основные нормативно-правовые акты Союза относительно средств защиты торговли, а

также проанализированы различия законодательства ЕС в этой сфере от основ международно-правового регулирования антидемпинговых, компенсационных и защитных мер в соответствии с системой ГАТТ / ВТО. Исследованы компетенции главных органов Европейского Союза, которые уполномочены осуществлять институциональное регулирование антидемпинговых, компенсационных и защитных мер. Значительное внимание уделено вопросу модернизации законодательства ЕС по защите от демпинга, субсидий и массированного импорта, в частности целям, общим этапам изменения законодательства Союза и детальному анализу новейших правовых норм по данному вопросу.

Осуществлен анализ текущего состояния законодательного и институционального регулирования антидемпинговых, компенсационных и специальных мер в Украине на современном этапе. Проведено сравнение с особенностями нормативно-правового обеспечения этих инструментов в Европейском Союзе, исследованы вопросы модернизации их правового регулирования в Украине в соответствии с вызовами времени и гармонизации с законодательством Союза. Предложено принятие изменений в действующее законодательство Украины относительно средств защиты торговли.

Ключевые слова: средства защиты торговли; антидемпинговые меры; компенсационные меры; защитные меры; специальные меры; демпинг; субсидии; массированный импорт; Европейский Союз; Всемирная Торговая Организация; ГАТТ/ВТО; гармонизация законодательства; интерес Союза; Соглашение об ассоциации Украины с ЕС.

SUMMARY

Lokshyna I.V. Legal Regulation of Trade Remedies in the Law of European Union. – *Qualified scientific manuscript.*

Dissertation for the degree of Candidate of Legal Sciences in specialty 12.00.11 – International Law. – Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine, Kyiv, 2019.

The thesis focuses on theoretical and regulatory aspects of the use of trade remedies in the European Union, a group of instruments, which includes anti-dumping, countervailing and safeguard measures in international trade. The essence, the place of legal protection of trade remedies in the system of international and European law, the basic elements and basic characteristics of institutional and normative regulation are clarified.

Considerable attention is paid to the study of the state of scientific research and terminology in domestic and international legal science in this field. The rationality of the use of the term "trade remedies" in the legislation of Ukraine as a complex group of instruments, including anti-dumping measures, countervailing measures and safeguards, based on international and European legal experience, has been proved.

The foundations and peculiarities of the mechanism of legal regulation of trade remedies in the EU are revealed. The main legal acts of the Union on trade remedies are examined, as well the differences of the EU legislation in this sphere from the international legal regulation of anti-dumping, anti-subsidy measures and safeguards in accordance with the GATT / WTO system are analyzed. The competencies of the main bodies of the European Union empowered to carry out institutional regulation of anti-dumping, anti-subsidy measures and safeguards are researched. Considerable attention is paid to the issue of modernizing the EU legislation on protection against dumping, subsidies and mass importation, in particular the objectives, general stages of amending the Union legislation and a detailed analysis of the latest legal provisions on this issue.

An analysis of the current state of legislative and institutional regulation of anti-dumping, countervailing measures and safeguards in Ukraine at the present stage is carried out. A comparison with the peculiarities of the legal and regulatory support of these instruments in the European Union has been made, issues of modernization of their legal regulation in Ukraine have been researched in accordance with the challenges of time and harmonization with the EU law. It is suggested to approve amendments to the current legislation of Ukraine on trade remedies.

Keywords: trade remedies; anti-dumping measures; countervailing measures; safeguards; dumping; subsidies; massive imports; European Union; World Trade Organization; GATT/WTO; harmonization of legislation; Union interest; Association Agreement of Ukraine with the EU.